

Datum

14 februari 2025

Onderwerp

VNG-inbreng CD netcongestie 19 februari 2025

Geachte woordvoerders energie en klimaat,

U heeft op 19 februari het debat netcongestie en energie-infrastructuur. De VNG wil u namens gemeenten enkele aandachtspunten meegeven.

Aanleiding

De toenemende vraag naar én aanbod van elektriciteit zorgt voor grote problemen op het elektriciteitsnet: leveringszekerheid, aansluitstops en wachtrijen voor grootverbruikers en op korte termijn ook voor kleinverbruikers.

Nadat in april 2024 voor Flevoland, Gelderland en Utrecht (FGU) de noodklok luidde tekent zich nu een vergelijkbare ontwikkeling af in andere delen van het land. De FGU-crisisaanpak leidt tot een eenzijdige focus op 'sneller bouwen'. Tegelijkertijd worden hele gebieden soms onnodig op slot gezet en andere benodigde ontwikkelingen in de maatschappij- waaronder woningbouw en bouwen aan energie-onafhankelijkheid – komen hierdoor in gevaar.

Voortzetting van het huidige beleid en regulering en de daaruit voortvloeiende investeringen betekent dat tot 2040 ongeveer volgens de netbeheerders € **195 miljard** geïnvesteerd moet worden in verzwaring van de elektriciteitsnetten. De VNG voorziet dat dit tot onnodig hoge maatschappelijke kosten leidt en onnodig de benodigde ontwikkelingen in de maatschappij onder druk zet als deze werkwijze en inzet wordt voortgezet.

Deze transitie vraagt om omdenken, gericht op een efficiënter langetermijnperspectief.

Zo kunnen we dit regelen

We moeten gaan omdenken.

Van:

1. Landelijk Actieprogramma Netcongestie (LAN1) - Sneller Bouwen;
2. LAN2 - Beter Benutten;
3. LAN3 - Slimmer Inzicht.

Naar:

1. 'LAN4 – Energiebesparing';
2. LAN3 – Slimmer Inzicht;
3. LAN2 – Beter Benutten;
4. LAN1 – Sneller Bouwen.

In het Landelijk Actieprogramma Netcongestie is de actielijn 1: **Sneller Bouwen** op deze investeringen gericht.

LAN-2 **Beter Benutten** en LAN-3 **Slimmer inzicht** vergen andere keuzes en aanpassing van landelijk beleid. Sneller en steviger inzetten op 'Slimmer Inzicht' en 'Beter benutten' creëert ruimte op het elektriciteitsnet, structureel én in de overgangperiode tot er voldoende capaciteit op het net is.

- LAN-2 Beter Benutten: bekijkt hoe we de elektronische snelweg beter kunnen gebruiken. Met welke maatregelen kan je zorgen dat de spits op het elektriciteitsnet gemeden wordt. De transportcapaciteit op het elektriciteitsnet schiet vooral op piekmomenten te kort. Op dit spoor is daarom veel winst te behalen door andere beleidskeuzes te maken en gedragsveranderingen op gang te brengen.
- LAN-3 Slimmer Inzicht: heeft als doel het creëren van beter inzicht door het ontwikkelen van (open) dataproducten. Meten is weten. Wij moeten weten wanneer het elektriciteitsnet haar administratieve grens bereikt, wat de omvang is van de overschrijding van deze grens, waar – in welke wijk, op welk transformatorstation, de grens wordt bereikt. Op basis daarvan hebben partijen handelingsperspectief en kunnen innovaties ontwikkeld worden die netcongestie voorkomen of verminderen. Dan kunnen we het net 'Beter Benutten'.

Het gesprek over aanpassing van beleid en meer aandacht voor beter benutten en slimmer inzicht begint pas enigszins op gang te komen als gevolg van mogelijk vergaande FGU-crisismaatregelen. In dit gesprek mist echter nog de vermindering van vraag naar energie door ook in te zetten op energiebesparing (LAN4).

Rol collectieve warmtenetten: Wcw

Uit een onlangs verschenen rapport van CE-`Delft en in de energievisies is duidelijk gemaakt: zónder de bijdrage van collectieve warmtenetten moet het elektriciteitsnet nóg meer verzaard worden. Dat kost nóg meer geld en een onnodige grote claim van de schaarse ruimte. En de netcongestie duurt nog langer. Het aannemen van de Wet Collectieve Warmte levert een belangrijke bijdrage aan de gewenste versnelling van collectieve warmte en daarmee de vermindering van netcongestie.

Energie Delen

Energie Delen is nu nog geen onderdeel van de Energiewet. Energie Delen, conform de EMD-richtlijn, kan bijdragen aan het verminderen van netcongestie door gelijktijdig, lokaal en collectief gebruik van duurzame opwek te stimuleren. Dit vermindert de vraag van transportcapaciteit aan zowel de aanbodkant van elektriciteit als ook de vraagkant van elektriciteit.

Elektriciteit als onderdeel van het integrale Energiesysteem

De VNG wil dat de keuzes gemaakt worden in het licht van het integrale energiesysteem. Netcongestie krijgt nu veel aandacht.

Wij willen dat data breder beschikbaar komen, ook voor gemeenten. Op die manier krijgen gemeenten beter inzicht en begrip van de omvang van het probleem en op basis daarvan kunnen de overheden en netbeheerders gezamenlijk gefundeerde keuzes maken. Het draagt bij aan het realiseren van de energietransitie, waaronder het verzwaren van de elektriciteitsnetten, tegen de laagst maatschappelijke kosten en daarmee kan het bijdragen aan het beheersen van de energiekosten voor de eindgebruikers of wel betaalbaarheid.

De huidige voorziene investeringen van € 195 miljard tot 2040 betekenen een **verdrievoudiging van het vastrecht naar ongeveer € 1.200, - per jaar per huishouden!**

Verder willen wij dat het elektriciteitsnet beter benut wordt. Dit vergt aanpassingen in het huidige beleid en de beleidskeuzes. Om de brede welvaart, woningbouw en het (lokale) bedrijfsleven in gemeenten mogelijk te maken door toegang tot energie te verlenen achten wij 'Slimmer Inzicht' en 'Beter Benutten' noodzakelijk en hier dient meer prioriteit aan te worden gegeven.

Rol gemeenten

De gemeenten worden in verschillende gradaties geconfronteerd met 'netcongestie' zonder dat zij in alle gevallen voldoende inzicht hebben in de omvang en ernst daarvan. Zij zijn de eerste overheid maar krijgen geen inzicht waar het knelpunt zich bevindt, wanneer in de tijd het een knelt en de overschrijding van de belastbaarheid van het net. Hele gebieden worden echter wel op slot gezet. Hierdoor zijn zij niet in staat om mee te werken aan passende keuzes en samen te zoeken naar oplossingen. Er is nu weinig handelingsperspectief voor gemeenten terwijl de gevolgen van de keuzes die de netbeheerders moeten maken binnen de huidige regulering grote maatschappelijke gevolgen hebben die merkbaar zijn binnen de gemeente in de woningbouw en economische ontwikkeling.

Kortom

Sneller Bouwen moet. Echter zonder inzicht in **wanneer, wat en waar** staat de betaalbaarheid, de schaarse ruimte, de woningbouw en de economische ontwikkeling onnodig onder druk. Omdenken is daarom noodzakelijk en urgent.